تیشکە پڕەکان

سەباح ڕەنجدەر

ئەی بادی سەبا من ببە سوودی نییە نامە
تەشریحی زەعیفی من و خەم نایەتە تەحریر

حاجی قادری کۆیی

١

ناقۆڵای ئاماژە ڕەش
چاوی گرژی کردە قولاپ و بانگەوازی هەڕەشە
قوربانیی خۆی هەڵبژارد
بە تەنیشت گۆڕی کەمەرەشلان تێپەڕی
وەستاو لە نیوەی پەیژەی ڕوخسار و تارمایی
لەناو هەموو یادگاری و ماڵی ڕوحەکان ماوەتەوە
گۆڕستان بە خورپەی باڵی باڵندەی ماندوو شوورە
کرابوو
چووم لە چیای تاسە و ناوچەوان پڕ هەست
تامی ئاشنابوونەوە بکەم
دڵم بەرزکردەوە تا ئاستی دڵپشکوتوویەک
بە بادەی سووری زەوی ژیاوە
پاشماوەی داڕووخانیش دەداتە لا
خۆر کاتژمێری زەوییە
دەستی تاریک و نۆبەتداری نهێنییەکانی ئاسۆی
خستووەتە ئەم لا و ئەولای چرکەی سفر
تاخمی چام شکا

٢

بە دیواری ژوورەکەمەوە وێنەی قالە مەڕەم هەڵواسیوە
چەناگەی خستووەتە سەر شمشاڵی
مردنیش دەستی لێ بەرز کردووەتەوە
ژمارەی کونەکانی بیرچووەتەوە

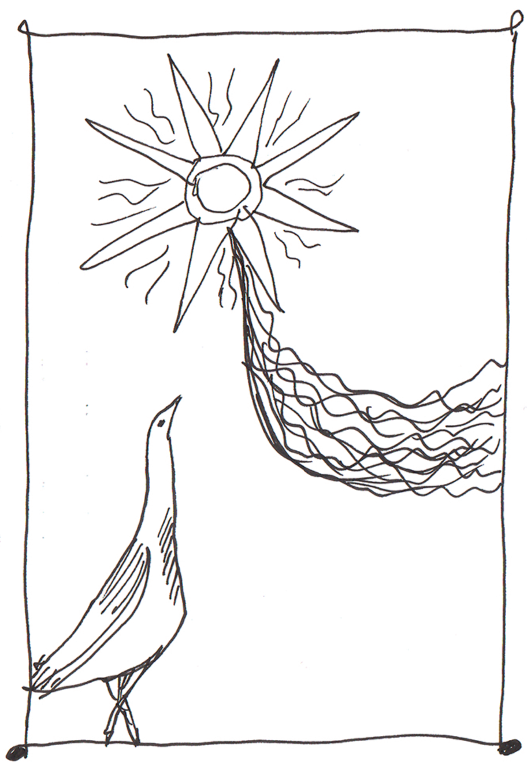

له کامیان شەیتان دەردەکرێ
له کامیشیان خوداوەند دێته هەناسه و ئاوازیەوه
کونەکانیش له دڵی شمشاڵدا دوژمن نین
بیریشیان لەوە نەکردووەتەوه
ئاواز شەیتان دەردەکا و خوداوەند دەهێنێته ژوورەوه
وێنەکه تەماشای ون نەبووه
دیواری ماڵی منی گواستەوه ناڵەشکێن
دەنگی کۆڕاڵ کردییه
مۆزە و سەرا و هەوار و تەزووی خودایی
ئاگرێکی ئەفسانەیی گەرمی کردوونەتەوه
دڵم بۆ ئەوە ڕاگرتووه
درەختی سەروپرچ پڕ باڵندە قسەم بۆ بکات
له ساتەکانی کەم بەش هەنگاوت گەرمتر که
نامراد بێ مۆسیقا و چپه و ڕازی شەو پیربووی
مراویی کێوی بەناو یاری ئاگرین تێپەڕی
ڕۆحی مردووان بهێننەوه و چاوان پڕ کەن
بەچکەی کەوتوو دەخەنە هێلانەوه

٣

با بێ ئاراسته نییه
مرۆڤیش
گفتوگۆیان لەگەڵ هەموو شت پێویست و گەرمه
لەپڕێکیش دادەمێنن و بێدەنگ دەبن
ئاگر له دڵدا کڵپه دەدا
گەورەترین ڕووبەر ڕووبەری دارەبازەیه
بەختم کرایەوه و قەیتانی پێڵاوم گرێ دا
ڕێگا به نەرمی زەردەخەنەی کرد و سووک دەستی گرتم
وریابه قووڵایی ڕوونبوونەوەیه
مۆسیقای بەخاک سپاردن و پرسه
دەنگی نزمه و خۆت لێ ون نەبێ
دارستان تاریکیش بێت لک و گەڵا و سێبەری
ڕوونبوونەوه و سۆراغکردنی
له قەلەڕەشی ڕەنگاوڕەنگ و پەڵەی شەڕ زۆرتره
ڕووبار خۆی بێ ڕوخسار و ناوک نەبڕاو و به هەڵپه و هەڵەشەیه
تەنیا شەپۆلەکانی چاڵی ڕوومەتی پڕدەکەنەوه مەستن
ڕووتەن دەموچاوی ئەوانەی پیشان دام لەبیریان کردووم
شار بینینێکی گەمژەبوو
ڕوخسار تێیدا پلاستیکی کەچەڵبووی بەرخۆربوو
ڕەنگم له تەنیایی وەرگرت و دڵۆپەکانیشی لەسەر پەنجەم دەڕژێن
پڕ سرووش و بەهره و دەورەدراوم بەوەی تەنیایی کردم

٤

ژیانی ڕابوردوو
ژیانێکی لەدەستچوو نەبوو
برین له دڵی خۆمان و دەموچاوی منداڵمان سارێژبوو
باڵندەی حەوشه و بانیش پەڕی نەرمونیان پۆشیبوو
ڕۆح و باڵیان پڕبوون له خواست
ڕووناکیی خوداپسک لەسەر دەستی دانان و به باڵ کەوتن
باڵندەی نەترساو زوو دەچێته سینگی نزیکترین درەختەوه
لەشکری پێ له ڕکێف سەرەتای مەستیم نییه
شادییەکی کورتم لێ ون بوو
ڕێگای پڕ کارەساتم پێ زانیبوو
ڕەنگ و زایەڵه و برادەرانی من لەکوێن
پێم له دوام نایه
چاوم گەورەیه و ڕێگاش ئەو شتانەم پێ دەڵێ که دەیزانم
گۆڕەکەش تازەیه هێشتان گوڵه حاجیلەی لەسەر شین نەبووه
ڕۆشناییەکی گەشاوەشی هەیه
پێنج شەممه پێم له دوام دێ و تاسه
دڵ و دەم و زمانی کردووەتەوه
درەختی شاریش لەگەڵم دێن

باڵندە لەناو پرچیان دەرگایان لێ واڵایە و سینگی
یەک دەخورێنن
ئاوی کووپە و شانەیەک لەپاڵ سەرت دادەنێم
پرچی ئاڵۆزت خاوکەوە و پێتەوە دەنازم
جلی شۆڕاو وشک نەبووینە
کۆیان بکەمەوە
باڵی باڵندە تای لێیە و پەنجەرەش سڕ
مردن داوای کردووە لە گەنجینەی ئێمە بمێنێتەوە

٥

ناوچەوانی بە ئەندازەی کێڵگە فراوان و هاوواتابوو
ڕووناکی گەیینی گوڵەگەنمی هەڵمژیبوو
خۆر لە زەوی نزیک بووەوە
شەپقەیەکی پووشم لەسەری کەنگر لە کۆڵ کرد
چەترێکیشم هەڵدا و دام نەدایەوە
چرا لە ژووری یاقووتی ئەنگوستیلە کەوتوو حیکمەتی
چییە
گۆڕت وەک سەرچاوە گەرمی بێڕەنگی لێ هەڵدەقوڵێ
بوومەلەرزەش لەم ناوە بدا
گۆڕت دەگوازمەوە ناو لوولەی ئێسکم ناهێڵم
ڕاببوەشێنێ
لە پشت دارستانی نابینا
سەیری فڕینی ناوەختی باڵندە ناکەم
گوێ لە هاوار دەگرم و هیوای لێڵیش ناخوازم
دەبێ لک هەبن باڵندەی لەسەر بنیشنەوە
سڵاو چیمەنی حەوشە خوناوی شەویی لێ ماوەتەوە
بنیشنەوە ڕەنجی ژیان و گۆرانی ئاسکە باریکەی شاخ
و دۆڵم
گەلێک ئاگرم بۆ بینین بەرزکردووەتەوە
دەم هەیە، بەڵام چاو نییە
ڕووناکی سەر گوڵەگەنم بەتێنە

٦

هەوا داویەتە فێنکی
دوو کورسیم بردووەتە بەر هەیوان
چایەک دێم کە و چی لە تەمەن ماوە باسی کەین
بە ڕۆژی ڕووناک تەرازووی پیری گران بوو
ڕەتێک ببەم و بەلادا بێم
دەست و پەنجەی تاجبەخشت بۆنوبەرامەی زۆرن
لیری ملت مۆسیقا و مۆری بۆنە و جلەوی جوانووە
تازە دەهات چاوانم ڕوون ڕوون بن
قاز و مراوی دەم گۆلاو باڵ لە ئاو دەن
پڕووشەم بەسەردا بپژێ
هەوا دایە تووشی
دنیا تاریک تاریک داهات
ئاسمان هەست بە چاو دەکا
چاوی چاودێرانیش دەناسم

٧

ژیانم بە دەنکە شەکری ناو شەکردان پێوا
لە تەنیشتم دانیشت و پەرچەمی هەڵدایەوە
گوتی ژیان جوانە و حەوت ئاسمان مەست بوو
ئەو شارە گەورەیەی ناوی هەستە لەدایک بوو
ڕووباری دەوروبەر ماسیی هاتێ
ئاسمان سەرنجی ئەزەلی دا
پیرۆزەیی و پڕ تەمەنیی بۆ خواست
غەزەل بەرهەمی لەسەر دەست گێڕا
خۆری لەسەر شانمان هەڵاتوو بووە زەمینی حیکمەت
نان لە پشتی پەنجەرەوە
هاتە ئەم دیو
چا لەخۆیەوە شیرین بوو
پەنجەرە دەمی کردەوە چاوی پیرۆزی ناو پیرۆزان فەرموون
دەست بەسەر هەوێنی ڕووناکیدا بهێنن
تەمی زەرد پاشەکشەی کرد
نوێژم بۆ ئاماژەی ناو لەپ دووبارە کردەوە

٨

به نیازی نووسینی دوا دێڕی یەکەمین ئەفسانە
دەستم بە گۆنای گۆڕدا هێنا
باڵندەی چاوەڕوان نیشتنەوە و حیکمەتی تەمەنیان دامێ
سی و شەش مەرجانم لە دەوری دانا بیپارێزن
بمپارێزن پەڕوپۆم لە ئاوی سڕ ماوەتەوە
پەپوولە نزرگە گرتی و باڵی نەرمی بەرزکردەوە
ئاوازی بەرزبوونەوەی باڵ سرووشی هەڵدا
بە هێواشی ڕووناکی خودایی ڕژا
بە شێنەیی گەشەی گیا بە ژیان ڕاهاتمەوە
سی و شەش جار نووسیم
ژیان و یەکەمین ئەفسانە
سروشت تەزووی گەرمی بە لەشدا هات
لەژێر درەختی حەوشە سێبەرێکی پڕ جریوە و جووکە
داینیشاندم و تەمبوورێکی خەمگین دەژەنم
کات ژیان دەخوا
دەخەمە بۆشاییەکی ڕوونەوە
سروەی ئێوارە دەگەڕێتەوە و لە درەختی حەوشە دەدا
دڵنیام تاجی پەپووسلێمانە
وێنەی ژنێکی بە گۆزەی زوڵاڵەوە هەڵگرتووە
سروشت وێنەیەکە لە ڕوخساری یەکەمین ئەفسانە
سی و شەش جار تەوافی یەکەمین ئەفسانە دەکەم

٩

پێش کازیوە لە نزیک پەنجەرەوە داگیرساوە
ئەستێرەی خانەخوێی ڕاسپاردووە
بە دەنگی دڵت بدەوە من و بە هەموو ناوێکەوە بانگم بکات
کەسێکی تر نابێتە دێرم
سروشت شایەنی سەیرکردنە
گوڵاوی پرسە و ئاخی گران لە خۆم دەدەم
خۆم و سێبەری درەنگ بینراوم
دەچینە باخچەیەکی پشتگوێ خراو
بە ئەمەک و تاسەوە لە یەکتر ڕادەمێنین
چاوی پڕ پەرجووم هەڵدەبڕم
سارد و بەتاڵ دەگەڕێمەوە هێلانەی سیمرخ
شەوانم گران تێدەپەڕن و کەرکەدەنێک ئاسۆی ڕاونام
خۆرێک ڕەنگ و ڕووی لە من وەرگرت بە ناوی تێپەڕی

١٠

لە مانگی دارستان چڕۆ بووی
سەرسامی بەرەو لات هات
لەناو دەستی بەهێزت ڕاتگرتم
بە ئەسپایی دەجووڵایتەوە و چەفیەی شەدەشلانت بەستابوو
دەبێ بە بادە بەراوردت بکەم
هاتوومەتە ناو شلێران
دەستبازی لەگەڵ کێلت دەکەم
تاکباڵیی هێزی گوشیوم و برک و هاڵاوی سوێ
هەناسەی تەنگ
وەک جۆگەلەیەکی باریکی چاولێڵ و نیوەتانەگرتوو
سەربەرەوخوار پێ دەکوتم
لەسەر سەکۆیەکی نزیکە لافاو دەڕوانم
ڕوخسار لە جەنگی مەرگن
چش لە ساردایی پاییز گۆڕ بە شەونم تەڕن
سێبەرم بەسەر شەقام دەکشێ ساتمە دەکا و بە لادا دێ
بزەی خەون و وەرز و شایی و یاد و سۆز و شاد
لە حیکمەتی هەموو کتێبەکانی خوێندوومنەتەوە
جۆشاوترن
خۆشیی لەپڕی منیان لێ دەڕسکێ
لە خۆرەنگیم شەرابم دەخەملێ و کووپەشم کەمێک
بە خۆیەوە دەنازێ
وەرە خەونم
لەسەر سەکۆ بە باڵی کراوەم ڕاوەستاوم
هەتاوی نیوەڕۆ تووڕەیە

١١

هێزمان دایە قاچی ئەسپ
ئەمیش سمی پیشانی ئاوێنە دا و ئازاری
مانگ و گۆرانیی شاردراوەی گێڕایەوە
دەستم بەسەر گۆنای بێڕەنگیدا هێنا
لێوی بەبارکەوتووی جوولا و کۆتری چیایان نیشتنەوە
خەونی من دەبینن
ئاگردانی لاڕێ ساردە
سۆزێکی کۆن لە دڵم ماوەتەوە
کولا و ساردبووەوە
ئاسۆی کازیوەی کردە ڕوخساری خۆی
بێ هیچ گوێپێدانێک
بیرەوەری زیندووکردمەوە
ژیان لەسەر پەیژەوە دەبینین
قسەمان لەبارەی هێزی قاچی ئەسپ دەکەین
شوێنپێکان هێزیان مژیوم و سەرچاوەی خەڵوەتن
بەسەریاندا دێمەوە
تەمبوورەکەم ژێیەکانی شل بووینەوە
لە شەقامی باڵندانم
کۆترە گۆرانییەک دەمم دەکاتە هێلانە

١٢

زەردەی ئێوارەیە و بۆنی بخوور و ئاوابوون
بەیەکەوە پەڵەیان دا
وێنەی ناو ئەلبوومەکەمان خەوتوون
تۆز بەری بینایی گرتووم و ڕۆشناییم دایە کزی
سندووقی سیحر شکا
لە دوورایی نێوان مۆسیقا و گۆرانیبێژ وەک کوێرێک
دەست دەکوتم
خاک لە شێوەی پرچت نەرمە و شێوەزایە
دەستم بە لانک دەکەوێ ڕایدەژەنم
یادیش دێنە ژوورەوە
چرایەک بە ناوچەوانی کتێبخانەم هەڵدەواسن
دەڕوانێتە دێڕ و وێنە و کۆپلەی ئەو شیعرانەی ڕازبوون
پەنجەرەیەکی کراوەی بەسەرماڵەکەمدا
باران لە کەمییە و پێویستیشە زەوی بچێنرێ
حەوا لە پەراسوو نییە
خودا کولمی بە بۆنی نانی گەرم ئاڵ کردووە
ڕۆیشتووی ڕەنگ بدەیە
ئەستێرەی پێش کازیوە و باران دابارێنی
پرچی درەخت بشوا
سەکۆی هەژارانیش بڕشێنی
تا ئەستێرەی باڵدار لە ئاسمان دێتە خوارەوە
یاد سواری پاسکیلی سێ تایە دەکەم
بەسەر کومبارە خۆڵەمێشییەکە دەیسووڕێنمەوە
هەوا زۆر خۆش بووە و نەوەکەشمان ددانی دەرکردووە
کولمت نانی گەنمە
شێوە و شێوەزا تێیدا چرۆ دەکەن و تیشک پڕ دەبن
ماڵەکەشمان بە درەخت و باڵندەیە
جریوە و جووکە دەبەخشێ

ناوونیشانەکان:

١- کاتژمێر سفر
٢- هەناسە و ئاواز
٣- ڕووبەری دارەبازە
٤- ڕووناکیی خوداڕسک
٥- گواستنەوەی گۆڕ
٦- فێنکی و تووشی
٧- ئاسوودەیی یادەوەرییەک
٨- پەڕوپۆ
٩- هاوبەشی سپێدە
١٠- باڵهاویشتنی جۆگە
١١- شەقامی باڵندان
١٢- کولمی حەوا